

پنهان کاری وزارت نفت به بهای خاموشی، آلودگی و تعطیلی حقیقت دارد؟

افزایش ۷۵ درصدی صادرات گاز به ترکیه و بحران انرژی داخلی ایران با استناد به داده‌های سازمان انرژی ترکیه (EMRA) و قوانین داخلی ایران نگران کننده است.

بر اساس گزارش‌های رسمی سازمان تنظیم مقررات انرژی ترکیه (EPDK) در سال ۲۰۲۴، صادرات گاز ایران به ترکیه در چهار ماه پایانی این سال (معادل ماه‌هایی از پاییز و زمستان ۱۴۰۳) ۷۵ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافته و به رقم بی‌سابقه ۲.۸ میلیارد مترمکعب رسیده است. این حجم گاز صادراتی، معادل تولید ۱۰ تراوات ساعت برق است؛ رقمی که بیش از مجموع خاموشی‌های گسترده، تعطیلی صنایع، و آلودگی ناشی از مازوت‌سوزی در ایران برآورد می‌شود. سوال اینجاست: چرا در اوج بحران انرژی داخلی، صادرات گاز به ترکیه جهش یافته است؟

۱. بحران انرژی داخلی: خاموشی‌ها، مازوت، و تعطیلی‌ها

- خاموشی‌های پاییز و زمستان ۱۴۰۳: بر اساس گزارش شرکت مدیریت شبکه برق ایران، کمبود سوخت نیروگاهی به دلیل کاهش ذخایر گاز، منجر به خاموشی‌های گسترده در ۲۰ استان کشور شد.
- مازوت‌سوزی و آلودگی هوا: وزارت بهداشت ایران اعلام کرد که آلودگی هوا در زمستان ۱۴۰۳ به دلیل سوزاندن مازوت در نیروگاه‌ها، ۴۰ درصد افزایش مرگومیر تنفسی را در کلان‌شهرها

رقم زد.

- تعطیلی صنایع: اتاق بازرگانی ایران اعلام کرد ۱۵۰۰ واحد تولیدی به دلیل قطعی گاز و برق، به طور موقت تعطیل شدند.

پرسش کلیدی اینجانب از آقای وزیر این است؟

چرا گاز صادراتی به جای تامین نیاز داخلی، به خارج فروخته شد؟

۲. تناقض آشکار با قوانین انرژی ایران

- ماده ۳ قانون برنامه ششم توسعه: تاکید بر اولویت تامین انرژی پایدار برای مصارف داخلی پیش از صادرات.
- سیاستهای ابلاغی رهبری در حوزه انرژی در سال ۱۴۰۰: تاکید بر کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی و گازی و توسعه زیرساختهای ذخیرهسازی سوخت.
- سوال از وزارت نفت: آیا افزایش ۷۵ درصدی صادرات گاز به ترکیه با این قوانین مغایرت ندارد؟

۳. قراردادهای ایران و ترکیه: ابهامات و تعهدات پنهان

- قرارداد ۲۵ ساله گاز ۲۰۲۱: بر اساس این توافق، ایران متعهد به تامین ۱۰ میلیارد مترمکعب گاز سالانه به ترکیه شده است. با این حال، افزایش ناگهانی صادرات در چهار ماه پایانی ۲۰۲۴ نشان میدهد سهم ترکیه از گاز ایران به ۳۵ درصد کل صادرات سالانه آن هم در شرایطی که باید کمترین میزان صادرات سالانه در ایام سرما باشد رسیده است.

- وزارت نفت شفاف بگوید: آیا تحریمها یا فشارهای بینالمللی، ایران را مجبور به افزایش صادرات به قیمت قربانی کردن امنیت انرژی داخلی کرده است؟

اگر این است چرا به بهای کمتر از نیم میلیارد دلار آورده ارزی معادل ۱۰ تراوات ساعت خاموشی بر کشور تحمیل داشتید بر اساس مطالعات بانک جهانی هر ۱٪ خاموشی (Cost of Unserved Energy)، بین ۰.۱ تا ۰.۳٪ از GDP می‌کاهد.

آقای وزیر ۷۵ درصد صادرات گاز را در سردترین روزهای سال ۱۴۰۴، حدود ۲.۸ میلیارد مترمکعب گاز به ترکیه صادر کردید و این رقم تقریباً ۱۷۵ درصد مدت مشابه در سال قبل بود، یعنی ۱.۲ میلیارد مترمکعب صادرات بیشتر.

آیا نمی دانستید این میزان صادرات گاز حدود ۱۰ تراوات ساعت خاموشی به کشور تحمیل می کند، مشکلات امنیتی می آفریند و مشکلات اقتصادی را تحمیل می کند؟

آیا نمی دانستید این ۱۰ تراوات ساعت به بهای خاموشی زندگی و کسب و کار مردم، به بهای آلودگی و نابودی ریه کودکان و سالمندان و بیماران، به بهای تعطیلی کشور و مضحکه قرار دادن کشور نزد بدخواهان می شود؟

آقای دکتر پاک نژاد آیا می دانید هزینه این خاموشی چقدر است؟ حداقل ۱۲ میلیارد دلار!

جناب وزیر لطفاً به رسانه های آغشته به پول های نفتی بگویید پیش از تکذیب منبع استناد مدعی را بپرسند، ای بسا اطرافیان شما که مین های دولت قبل در وزارت خانه ها و از جمله وزارت خانه شمايند، به شما خلاف گفته باشند! شاید برنامه ای نه برای شما که برای دولت چهاردهم داشته باشند تا کشور را به دست تندروهای طالبانی سوق دهند و از آنجا به پرتگاهی که در دولت ریسی تا لبه آن برده بودند.

آقای پاک نژاد شما وزیر نفت دولت پزشکیان هستيد يا دولت ریسی، چرا در حالی که می دانستيد دولت ریسی در ماه های پایانی خود گازوییل را صادر کردند و حدود ۴۵۰ میلیون لیتر گازوییل را به بورس بردند از اوجی وزیر دولت ریسی حمایت کردید؟

آقای وزیر، پس از خودزنی غیرصادقانه شما در مجلس برای حفظ خودتان، تندروهای حامی دولت ریسی به شما مدال جوانمردی ندادند، بلکه گفتند وزیر پزشکیان تسلیم آمار شد! حال چه آماری باید از خودشان پرسید! اما آماری مستندی که بنده سراغ دارم حاکی از بی کفایتی دولت قبل است که دام خاموشی برای دولتی که شما وزیر آن هستيد گسترانده بودند و شما آن را با بی تدبیری تمجید نمودید، آمار و عملکرد وزیر قبلی را کنار گذاشتيد و سیاسی کاری نسنجیده روا داشتيد، چرا که خود شما نیز بابت افزایش ۷۵ درصدی صادرات گاز که گفته شد عامل خاموشی ها بوده است در معرض پاسخگویی هستيد. این حمایت از دولت چهاردهم به معنای چشم بستن بر خطاها نیست، چون آقای دکتر پزشکیان تعالی کشور و ملت را می خواهد پس ما حامی دلسوز شما، دولت و ملت هستيم و دلسوزانه به شما هشدار می دهيم بر اصلاح امیدوارم.

النهايه حال كه كفالت دولت سيزدهم را بر دست گرفته ايد پاسخ اين را هم شما بدهيد تا اوجى در امان باشد. نمى خواهم بيش از اين سياسى بنويسم بگذريم!

اما آقاى وزير، چرا ۱۲ ميليارد دلار خسارت خاموشى (و نه عدم النفع) را قربانى كرديد؟ قربانى ۰.۵ ميليارد دلار در بعد اقتصادى! و قربانى گران قيمت امنيت ملى و انرژى

در ضمن اين قرارداد آتش دهان سوزى هم نبود كه آقاى وزير:

در سال ۲۰۲۳، قيمت گاز صادراتى ايران به تركيه حدود ۱۰ تا ۱۲ دلار به ازاي هر ميليون BTU بود، در حالى كه قيمت گاز در بازار اروپا به ۴۰ دلار به ازاي هر ميليون BTU رسيد كه فعلا از اين هم مى گذريم!

۴. شفافسازى يا پنهانكارى؟ پاسخهاى وزارت نفت

- ادعاى وزارت نفت (دى ۱۴۰۳): كمبود گاز داخلى به دليل خرابى خطوط انتقال و افزايش مصرف است.
- تناقض با دادههاى تركيه: اگر خطوط انتقال خراب است، چگونه صادرات گاز به تركيه ۷۵ درصد افزايش يافته؟!
- سوال از آقاى پاك‌نژاد: چرا آمار دقيق صادرات گاز را از رسانههاى داخلى پنهان كرده‌ايد و مردم ايران بايد از طريق دادههاى تركيه (EPDK) از واقعيت مطلع شوند؟

۵. محاسبات فنى: گاز صادراتى = برق از دسترفته

- تحويل گاز به برق: هر مترمكعب گاز مى‌تواند حدود ۳.۶ كيلووات‌ساعت برق توليد كند.
- ۲.۸ ميليارد مترمكعب گاز صادرشده = ۱۰ تراوات‌ساعت برق.
- مقايسه با بحران داخلى: كل كمبود برق ايران در زمستان ۱۴۰۳، ۶ تراوات‌ساعت اعلام شد. يعنى صادرات گاز به تنهائى ۱.۶ برابر كل كمبود انرژى كشور بوده است!

اما توصيه‌هاى فوري بنده به وزارت محترم نفت اين است:

۱. شفافسازى آمار صادرات گاز با انتشار دقيق حجم و ارزش گاز صادراتى به تركيه در چهار ماهه پايانى ۲۰۲۴.

۲. توقف فوري مازوت‌سوزى با جبران كمبود گاز با اولويت‌دهى به

۳. بازنگری در قراردادهای صادراتی با انعطاف‌پذیری در توافق با ترکیه برای جلوگیری از فاجعه انرژی در زمستان ۱۴۰۴.

۴. شروع ذخیره‌سازی سوخت از امروز و البته طبق قانون، ذخیره‌سازی ۳۰ درصدی سوخت نیروگاهی تا پایان تابستان الزامی است.

آینده در دستان شماست، شما می‌دانید که سال ۱۴۰۴ هم زمستان دارد پس جدا به فکر تأمین سوخت گازوییل مخازن نیروگاهی باشید.

اما آقای رئیس‌جمهور وزارت نیرو را از زیر تیغ الیگارش‌وزارت نفت نجات دهید و تا اصلاح ساختار بصورت متمرکز مد نظر قرار نگیرد این نشدنی است!

وزارت نیرو به دلیل ماهیت فنی و غیرسیاسی خود، قربانی الیگارش‌وزارت نفت شده است این وزارتخانه بیشتر بر مسائل فنی و اجرایی متمرکز است و فاقد شبکه‌های سیاسی قدرتمند است **ولی وزارت نفت** با درآمدهای کلان نفتی و گازی، توانسته است شبکه‌های قدرتمندی ایجاد کند و از آن برای حفظ قدرت خود استفاده کند و حتی همواره در بودجه‌های سنواتی مانع شفاف‌سازی رابطه نفت و ملت و نفت و دولت در تبصره ۱ می‌شود. این وضعیت نه تنها بحران‌های انرژی را تشدید کرده، بلکه اعتماد مردم به دولت را نیز کاهش داده است. زمان آن رسیده که این بازی الیگارش‌پایان یابد و وزارت نیرو به جایگاه واقعی خود بازگردد.

این عادلانه نیست که وزارت نفت با استفاده از منابع مالی گسترده و شبکه‌های سیاسی، خود را از انتقادات مصون نگه دارد و بحران‌ها را به وزارت نیرو نسبت دهد و وزارت نیرو قربانی بی‌دفاع باشد چون نفوذ سیاسی و منابع مالی چندانی ندارد.

آقای پزشک‌پسندان بی‌شک می‌دانید پیامدهای تسلط الیگارش‌وزارت نفت بر ساختار و بر بودجه چیست اما جهت یادآوری می‌نویسم:

- **بحران انرژی :** تسلط وزارت نفت بر منابع انرژی، منجر به بحران‌های مکرر در تأمین برق و گاز شده است که امسال آن را عیان نمود.
- **بی‌اعتمادی عمومی:** مردم از بی‌تدبیری و فسادهای مسئولان به ستوه آمده‌اند.

▪ **تضعیف وزارت نیرو:** این وزارتخانه به دلیل کمبود منابع و نفوذ سیاسی، توانایی حل بحران‌هایی را که وزارت نفت ماهیتاً می‌آفریند، ندارد.

اما حرف آخر :

آقای وزیر! داده‌های سازمان انرژی ترکیه پرده از یک تناقض خطرناک برداشته است: افزایش صادرات گاز در بحبوحه فاجعه انرژی داخلی. این سوال نه تنها یک انتقاد اداری، بلکه پرسش میلیون‌ها ایرانی است که در تاریکی و آلودگی هوا، به دنبال پاسخگویی شما هستند. زمستان ۱۴۰۴ نزدیک است. آیا تکرار این فاجعه را مجاز می‌دانید؟

مهدی عرب صادق

کارشناس دیپلماسی انرژی